

DFÆL·bladet

Medlemsblad for Dansk Forening for Ældre Lystfartøjer

Nr. 94 december 2007

Tre piger på togt

6 års forsøg med linolieprimer

Sommerstævne i Assens 2008

6 års forsøg med linolieprimer

Det nye rør har fået tre gange jern-zink-maling.

Af Simon Hansen

For snart otte år siden købte jeg Saxon, en kutter fra 1946 bygget i lærk på eg. Da båden kom på land var det tydeligt, at malingen havde det ganske skidt. Den boblede hist og her, skallede af under vandlinjen og på jernkølen.

Vinteren 2002 skrabede jeg derfor al maling af båden, fra bund til top, udvendig og indvendig. En varmluft-pistol fik nemt den blanke oliemaling til at løsne. Noget trægere gik det i bunden. Men af kom den da.

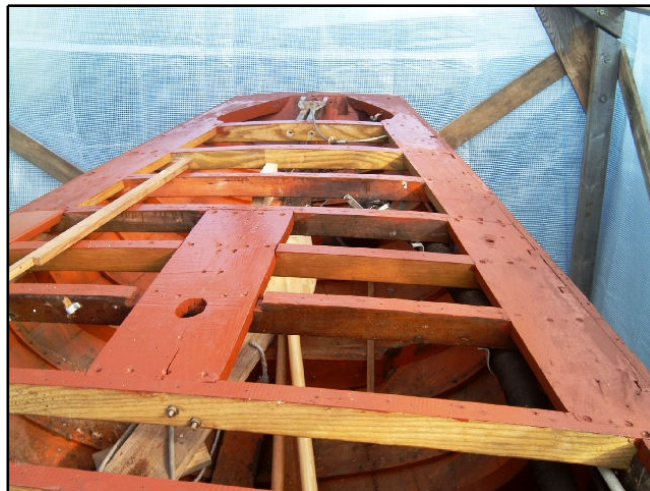
Min analyse lød sådan: Malingen skaller af, fordi fugt i træet danner dampbobler under malingen, som så slipper sit greb. For at stoppe dette, måtte træet forhindres i at optage så meget fugt, og en ny maling skulle kunne lade evt. damp passere ud men ikke ind. Derfor besluttede jeg at arbejde med linolieprodukter. De tillader jo fugtpassage. Spørgsmålet var bare, hvordan et ”linolie-system” skulle bygges op?

Tidligere brugte man blymønje med rimeligt resultat. Giftvirkningen fra blyet holdt råd på afstand. Men blymønje er nu om dage forbudt til den slags, og er noget særdeles giftigt stads at arbejde med.

Efter mange diskussioner med gamle bådebyggere og malerkyndige, besluttede jeg at lave en primer baseret på jernmønje og zinkhvidt. Jernmønje er en linoliemaling med pigmentet Hæmatit, og zinkhvidt er linoliemaling med pigmentet zinkoxid. Den har jeg nu brugt i 6 år med særdeles godt resultat.

Men inden da blev hele båden omhyggelig imprægneret med koldpresset linolie tilsat fungicid mod svamp. Jeg brugte knap 40 liter ved at smøre båden over nogle vintermåneder. Til sidst var den mættet, træet blev ved med at se olievådt ud. Dermed var træets evne til at suge vand reduceret betydelig.

Næste trin var så at prime, eller grundmale. Det

Da jeg lagde nyt dæk, fik dæksbjælkerne to gange jern-zink-maling på toppen for at beskytte dem.

brugte jeg jern-zink-malingen til. Bunden fik tre gange, to gange på fribordet og tre gange i bunden indvendig. Det er vigtigt at linoliemaling trækkes ud i tynde lag med en stiv ringpensel, og ikke lægges på i halvtykke lag som en alkydmaling. Mellem hver gang hærdede malingen en uges tid, fra weekend til weekend.

Fribordet blev så malet hvidt med en hvid linoliemaling, og bunden fik et par gange almindelig blød kobberbundmaling. Den hæfter fint på linoliemalingen.

Jernkølen var særlig slem, her faldt rustskaller af i

Jernkølen efter optagning og trykspulning. Der massive rustangreb er stort set stoppet, og der en næsten ingen afskalninger.

tykke lag på nok 75% af kølens overflade. Jeg skræbde al løs rust af og kørte den over med stålborste på vinkelsliberen. Afsluttede med en børstning i våd linolie. Så malede jeg den med min jern-zink-maling.

Resultatet har været særdeles tilfredsstillende. Afskalningen på fribordet holdt helt op allerede første år. På jernkølen svandt afskalningen til ca. 25% af overfladen første år, 10% andet år og nu er der kun enkelte små pletter af rustgennemslag.

Siden grundbehandlingen med renskrabning, oliering og "priming" med jern-zink-maling, har jeg hvert år ved optagningen trykspulet bunden for at få løs bundmaling af. I løbet af vinteren har jeg strøget et lag jern-zink-maling over den matte, gamle men fastsiddende bundmaling. Olien binder det løse kobberpigment, omtrent som var det en kobberbaseret linoliemaling. Om foråret har jeg så på ny malet med blød bundmaling. Det har over de nu seks år dannet en stærk, fleksibel bund af kobberholdig maling oven på grundingen med jern-zink-maling.

Min konklusion er, at metoden fungerer særdeles godt, jeg har fået stoppet afskalningen, og har tillige fået nogle billige malinger uden opløsningsmidler at arbejde med.

Jern-zink-mønnen laves nemmest ved at blande 1 liter jernmønje, en halv liter kogt linolie med fungicid og en stor tube zinkhvidt (kunstnerfarver). Man kan også skaffe pigmenterne og blande op helt fra bunden. Vigtigt er bare, at jernpigmentet er hæmatit og ikke jernoxid som biprodukt fra industrien. Det er der nemlig skadelige svovlforbindelser i.

På fribordet har jeg brugt almindelig hvid linoliemaling (baseret på kogt linolie, ellers er den ikke stærk nok) og tilsat ekstra zinkhvidt. Zinkhvidt giver en lidt hårdere maling samtidig med at zinken har en giftvirkning.

Du kan læse mere på www.klassiskebaade.dk, gå ind under "Saxon" og "Renoveringen".